

Journal of Regional Planning and Winter 2024. Vol 13. Issue 52

ISSN (Print): 2251-6735 - ISSN (Online): 2423-7051
<https://jzpm.marvdasht.iau.ir/>

Research Paper

The Effective Factors Investigation on Social Resilience in the Framework of Proper Urban Governance (Case Study: Shiraz Metropolis)

Mahsa Hejazi: PhD student, Urban Planning, Islamic Azad University, Qeshm branch, Qeshm, Iran.

Ali Shakoor*: Professor of Department of Human Geography, Maroodasht Branch, Islamic Azad University, Marvdasht, Iran

Yaghowb Peyvastehtar: Associate Professor of Architecture and Urban Planning, Yasuj Branch, Islamic Azad University, Yasuj, IRAN

ARTICLE INFO

Received: 2024/01/29

Accepted: 2024/05/10

PP: 163-176

Use your device to scan and
read the article online

Keywords:

Resilience, urban
governance; Shiraz

Abstract

The present study investigates the factors affecting social resilience in the framework of urban competent governance Shiraz metropolis and seeks to develop applied knowledge and in terms of descriptive and exploratory method. The statistical population of 375 people has been used to calculate sample size. To collect data, a questionnaire and according to factor analysis technique, Likert scale was used to determine validity and reliability. SPSS and Lisrel were used to analyze the data. The results showed that the effective factors in order of justice, political stability, participation, perspective, and planning were significant with 95% probability. It can be said that managers and decision-makers in the field of urban good governance in order to achieve the desired outcome, especially in Shiraz metropolis which has a special political, social, cultural and environmental situation, it is necessary to push citizens towards demanding, it is suggested that participation of civil, academic and private societies in exchange of ideas, development strategies and implementation play a significant role in realizing the goal in the field of urban proper governance. A deep understanding of the concept of good governance can provide valuable metrics that help governments and societies better understand the relationship between different institutional forms of resilience. It can be said that urban good governance has a central role to effectively deal with challenges and resilience and this social resilience is the capacity to absorb and deal with disruptions and disturbances of the system caused by crises. In this regard, awareness of the effects of crises on social resilience within the framework of competent urban governance in Shiraz requires a structural analysis of it in the future to increase the capacity of urban social resilience.

Citation: Hejazi, M., Shakoor, A., Peyvastehtar, Y. (2024). **The Effective Factors Investigation on Social Resilience in the Framework of Proper Urban Governance (Case Study: Shiraz Metropolis)**, Journal of Regional Planning, Vol 13, No 52, PP:163-176.

DOI: 10.30495/jzpm.2024.33002.4314

DOR:

* **Corresponding author:** Ali shakoor, **Email:** Ali Shakoor@Yahoo.com, **Tel:** +989173182528

Extended Abstract

Introduction

Shiraz metropolis as the administrative and political center of Shiraz province and regional center enjoys a special political and economic position in such a way that this city has the largest part of the population of the province. It faces all kinds of problems. The migration of a large number of people of the surrounding cities and villages to Shiraz on the one hand, and lack of proper supervision of its physical development, on the other hand, caused the uneven expansion of Shiraz metropolis and the formation of marginal areas and informal settlements throughout it, the population of the problem areas of Shiraz metropolitan is increasing. Also, considering the existing textures of the city and all kinds of environmental problems (such as water crisis), management problems (rule of single novice approach in Shiraz metropolis management system similar to other cities in Iran), social (addiction, existence of families with social damage, women head of household, addiction, delinquency, low level of citizens' knowledge and lack of appropriate policies to increase awareness), economic (unemployment, closure of economic enterprises, severe fluctuations in commodity markets, etc.). Services, lack of adequate employment for the educated and under-trained population and... Therefore, in this regard, these problems are spreading in Shiraz, and for resiliency of the city, a deep understanding of the current situation and providing useful solutions is needed. Therefore, understanding the future state of competent governance and resiliency of urban communities can be very effective in planning and decision making of managers, and due to the presence of uncertainty and the need to predict possible futures, the purpose of this study is to investigate the factors affecting social resilience in the framework of proper urban governance in order to provide a picture of the future of this important in the city of Shiraz so that the results of this research can be used for planners and policy makers Stakeholders, analysts, and managers in addressing the challenges ahead, including identifying variables and drivers influencing the future in resiliency of societies in the context of proper urban governance, engaging interest groups such as local communities, local elites, managers and policymakers and other social strata that are on the path and useful in determining the fate of the society.

Methodology

The present research seeks to develop applied knowledge and in terms of descriptive and exploratory method. The statistical population of 375 people from Shiraz city has been used to calculate the sample size of the Cochran relation. To collect information, a questionnaire has been used and examined by a group of urban experts who recount the level of factors in Shiraz. According to factor analysis technique, Likert scale was used to determine validity and reliability, physical and face validity were used and analyzed using SPSS and Lisrel.

Results and discussion

T value showed that factors affecting social resilience in the framework of urban proper governance (case study: Shiraz metropolis) were significant with 95% probability of justice, political stability, participation, vision and planning, respectively. Considering the goodness of fitting index, the model of factor analysis shows the fit of the model with the observed data. In other words, defining the effective factors with the components in this research is consistent with the data. There is a significant difference between the observed and estimated matrix (Chi square 858/73/427/ significance level 0.000/ root mean square error approximation 0.076/ goodness of fit index 1.02 can be said the most important fit statistics is the Chi model. This statistic measures the difference between observed and estimated matrix. The insignificance of this statistic shows the fit of the model with the data, but the problem with this statistic is sensitivity to the sample size, i.e. in high volume samples it is possible to be insignificant. It decreases. The value of less than 0.08 for root error mean square approximation and values higher than 0.9 for goodness of fit index and adjusted goodness of fit index are considered as criteria for pattern adaptation with observed data.

Conclusion

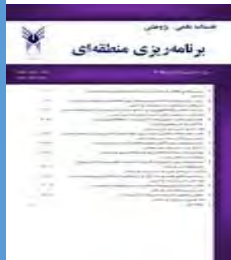
.A deep understanding of the concept of good governance can provide valuable metrics that help governments and societies better understand the relationship between different institutional forms of ways to provide resilience. It is argued that urban good governance plays a central role in effectively tackling challenges and resilience. Social resilience is the capacity to absorb and deal with the disruptions and disturbances of the system caused by crises. In this regard, awareness of the effects of crises on social resilience within the framework of competent urban governance in Shiraz requires a structural analysis of it in the future to increase the capacity of urban social resilience.

فصلنامه علمی برنامه ریزی منطقه‌ای

دوره ۱۳، شماره ۵۲، زمستان ۱۴۰۲
شاپا چاپی: ۶۷۳۵-۲۲۵۱ - شاپا الکترونیکی: ۷۰۵۱-۲۴۲۳
<https://jzpm.marvdasht.iau.ir/>

مقاله پژوهشی

بررسی عوامل موثر بر تاب آوری اجتماعی در چارچوب حکمروایی شایسته شهری (مطالعه موردی: کلانشهر شیراز)

مهسا حجازی: دانشجوی دکتری، شهرسازی، دانشگاه آزاد اسلامی، واحد قشم، قشم، ایران.
علی شکور: استاد گروه جغرافیای انسانی، واحد مرودشت، دانشگاه آزاد اسلامی، مرودشت، ایران
یعقوب پیوسته‌گر: دانشیار گروه معماری و شهرسازی واحد یاسوج، دانشگاه آزاد اسلامی، یاسوج، ایران

اطلاعات مقاله	چکیده
تاریخ دریافت: ۱۴۰۲/۱۱/۰۹ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۲/۰۲/۲۱ شماره صفحات: ۱۷۶-۱۶۳	تحقیق حاضر بررسی عوامل موثر بر تاب آوری اجتماعی در چارچوب حکمروایی شایسته شهری کلانشهر شیراز می‌باشد و به دنبال توسعه دانش کاربردی و از حیث روش تو صیفی و اکتشافی است جامعه آماری ۳۷۵ نفر است برای محاسبه حجم نمونه از رابطه کوکران استفاده شده است به منظور جمع آوری اطلاعات از پرسشنامه و باتوجه به تکنیک تحلیل عاملی از مقیاس لیکرت استفاده شد برای تعیین روایی و پایایی از روایی تمادی و صوری استفاده شد و با استفاده از SPSS و Lisrel تحلیل انجام شد. نتایج نشان داد با توجه به مقدار t که عوامل موثر به ترتیب عدالت، ثبات سیاسی، مشارکت، چشم انداز و برنامه‌ریزی، با احتمال ۹۵ درصد معنادار می‌باشد. می‌توان گفت مدیران و تصمیم گیران در حوزه حکمرانی شایسته شهری جهت رسیدن به نتیجه مطلوب بخصوص در کلانشهر شیراز که از موقعیت خاص سیاسی، اجتماعی، فرهنگی و محیطی برخوردار است لازم است که شهروندان را به سمت مطالبه گری سوق دهند، پیشنهاد می‌شود مشارکت جوامع مدنی، دانشگاهی و بخش خصوصی در تبادل نظرها، تدوین راهبردهای توسعه و اجرا نقش بسزایی در تحقق هدف در حوزه حکمرانی شایسته شهری داشته باشند. شناخت عمیق مفهوم حکمرانی خوب، می‌تواند معیارهای ارزشمندی را فراهم کند که به دولت‌ها و جوامع کمک کند تا درک بهتری از رابطه بین اشکال مختلف نهادی را ههای فراهم آوردن تاب آوری را فراهم آورند. می‌توان گفت حکمرانی شایسته شهری نقش محوری را برای مقابله موثر با چالش‌ها و تاب آوری دارد و این تاب آوری اجتماعی ظرفیت جذب و مقابله با اختلال و آشفتگی‌های سیستم ناشی از بروز بحران‌هاست. در این راستا آگاهی از اثرات بحران‌ها بر تاب آوری اجتماعی در چارچوب حکمروایی شایسته شهری در شیراز نیازمند ارائه تحلیلی ساختاری از آن در آینده است تا به وسیله آن بتوان ظرفیت تاب آوری اجتماعی شهری را افزایش داد.

واژه‌های کلیدی:

تاب آوری، حکمروایی شایسته شهری، شیراز

استناد: حجازی، مهسا؛ شکور، علی؛ پیوسته‌گر، یعقوب (۱۴۰۲). بررسی عوامل موثر بر تاب آوری اجتماعی در چارچوب حکمروایی شایسته شهری (مطالعه موردی: کلانشهر شیراز)، فصلنامه برنامه‌ریزی منطقه‌ای، سال ۱۳، شماره ۵۲، مرودشت: صص ۱۱۵-۱۳۰.

DOI: 10.30495/jzpm.2024.33002.4314

DOR:

مقدمه

آینده شهرها و مناطق شهری امروزه مدنظر برنامه ریزان و پژوهشگران مطالعات شهری است؛ زیرا سیر تحولات فناوری و رشد سریع کالبدی-اقتصادی شهرها در کنار دگرگونی‌های سریع در سبک زندگی و روابط شهروندان با یکدیگر و شهروندان با مدیریت شهری، اهمیت آینده حکمروایی شهری را نشان می‌دهد. به واقع پیچیدگی پدیده‌های شهری از یک سو و بروز بحران‌های مختلف از سوی دیگر، مدیران شهری را علاوه بر رفع نیازهای فعلی و تأمین امنیت شهروندان به سمت اتخاذ تدابیر ویژه برای ارتقای ظرفیت شهر، سازگاری و انطباق با شرایط برای افزایش تاب آوری سوق می‌دهد. از آنجا که یکی از مهم‌ترین دغدغه‌های اصلی برنامه ریزان و مدیران شهری در سال‌های اخیر اثرات مخاطرات طبیعی و انسانی بر جوامع اجتماعی و محلات شهری می‌باشد و به همین دلیل توانمندی و تقویت اجتماعی ساکنان در محیط نقش مهمی در تاب آوری اجتماعی در مقابل مخاطرات طبیعی و انسانی دارد مفاهیم تاب آوری اجتماعی و جامعه تاب آور در جهت کاهش خطر مقابله با مخاطرات طبیعی و انسانی و موفقیت برنامه‌های بازسازی در چارچوب مشارکت عمومی در دهه‌های اخیر اهمیت زیادی پیدا کرده است (Ziyari, 2021:5). لذا باتوجه به رخدادهای مختلف شهری در آینده توجه به تاب آوری شهرها و به ویژه تاب آوری اجتماعی با نگاه به چهارچوب حکمروایی شایسته توجه به این مهم را بیش از پیش جدی می‌سازد. برای برنامه ریزی و مدیریت هدفمند این امر امروزه در برنامه ریزی و مدیریت شهری، استفاده از روش‌های آینده پژوهی، به خصوص سناریونویسی، به دلیل تدوین راهبردهای انعطاف پذیر برای حل مسائل شهری راه گشاست (Rezaei, 2018:19).

بیش از نیمی از جمعیت جهان در شهرها و نواحی شهری زندگی می‌کنند. گسترش روزافزون شهرها و هجوم جمعیت به این نواحی بدون توجه به بستر و ظرفیت شهر باعث افزایش آسیب پذیری شهر و ساکنانش نسبت به مخاطرات طبیعی و انسانی می‌شود (Soroshan, 2018:21). همانطور که امروزه بحران‌های بیشمار زندگی انسان‌ها را در شهرها به خطر انداخته است، از جمله عمده ترین این مشکلات تغییر اقلیم، زلزله و سیل، محل وقوع این حوادث همواره در شهرها است و از آنجا که شهرها سیستم‌های بسیار پیچیده اما سازگار پذیر هستند، مرکز توجه رویکرد تاب آوری را به خود اختصاص داده‌اند (Batty, 2008:21).

افزایش جمعیت، توسعه‌ی شهری برنامه ریزی نشده، تمرکز اموال و دارایی‌ها، فقر، توسعه سریع سکونت گاه‌های غیررسمی، فرسایش اکوسیستم، عدم توانایی برای تضمین عملکرد زیرساخت‌ها و مدیریت ضعیف شهری و فقدان نظارت را در پی داشته (Leon, 2014:70) و موجب آسیب پذیرتر شدن شهرها گردیده است. تا دهه ۱۹۸۰، رویکرد کاهش میزان آسیب پذیری و مقابله با بحران، بر متون نظری مدیریت بحران حاکم بود. از دهه ۱۹۸۰ به بعد و به خصوص دهه ۱۹۹۰، محققان علوم اجتماعی به نقد رویکرد علوم طبیعی در مدیریت بحران پرداختند و معتقد بودند که آسیب پذیری یک خصوصیت اجتماعی نیز دارد و به خسارت جمعیتی و فیزیکی محدود نمی‌شود. از آن پس، رفته رفته تلاش‌هایی جهت تغییر در پارادایم غالب مدیریت بحران صورت گرفته است. از این رو، امروزه در سطح جهان، تغییرات چشم گیری در نگرش به مخاطرات دیده می‌شود؛ به طوری که دیدگاه غالب از تمرکز صرف بر کاهش آسیب پذیری به افزایش تاب آوری در مقابل سوانح تغییر پیدا کرده است (Brien, 2018:21).

هر چند تاب آوری اصطلاحی جدیدی در عرصه شهرسازی است لیکن از آنجا که فطرت انسان بر پایه بقاست بحث تاب آوری همواره دغدغه فکری وی محسوب شده و افکار نظریه پردازان مختلفی را به خود مشغول ساخته است (Brien, 2018:21). از آنجایی که جوامع شامل ساختارهای فیزیکی، روحی، روانی و فرهنگی متفاوتی هستند، سنجش کامل همه این اجزایی که تاب آوری را تقویت می‌کنند مشکل است (Goodwin, 2001:34) در این بین تاب آوری اجتماعی؛ به منزله ارتقاء توانایی جامعه، برنامه ریزی و آمادگی برای جذب و بهبود و موفقیت بیشتر برای مقابله با اثرات ناخواسته بعد از سوانح و ترمیم و بهبود جامعه سانحه دیده از لحاظ اجتماعی، اقتصادی، زیست محیطی و کالبدی است (Rezaei, 2018:21).

به واقع تاب آوری اجتماعی به ظرفیت یک جامعه یا اجتماع محلی در مقابله و انطباق با اختلالات و تغییرات اشاره دارد و توانایی جوامع برای خودسازماندهی، تنظیم تنش‌ها و افزایش ظرفیت خود برای یادگیری را انطباق و پوشش می‌دهد (Mohammadi, 2016:40) بنابراین، تاب آوری اجتماعی درباره تغییر پیشگیرانه‌ای است که تاب آوری را به عنوان حالت مطلوبی می‌بیند؛ مطلوب تر از فرایند ساده‌ای که از اختلالات اجتناب می‌نماید. تاب آوری در این دیدگاه هم یک پیامد و هم مربوط به تغییرات پویا در طول زمان مرتبط با یادگیری جامعه و تمایل اجتماعات در قبول مسئولیت و کنترل مسیرهای توسعه‌شان است (Wilson, 2012:11).

یکی از رویکردهای مطرح شده در جهت کارآمدی مدیریت شهری در راستای افزایش تاب آوری اجتماعی حکمروایی شهری است. «حکمروایی خوب شهر» عنوان اثر بخش ترین، کم هزینه ترین و پایدارترین شیوه اعمال مدیریت شهری معرفی می‌شود (Soroshan, 2018:60). به واقع حکمروایی شایسته بستر مهمی برای افزایش تاب آوری، به ویژه تاب آوری اجتماعی است حکمروایی شایسته به عنوان سیستمی که از بازیگران ناهمگن که از طریق مقایس عمودی و افقی ترکیب شده‌اند تعریف می‌شود (Ziyari, 2021:23).

در گذار نگرش‌های مدیریتی به کلان شهرها، تغییر در سیستم حکمروایی و رویکردهای برنامه ریزی شهری به منظور آمادگی برای عدم قطعیت‌ها و متناسب با مسائل پیچیده، چندبعدی و چند مقیاسی مشهود است. ظهور مدل‌های نوین حکمروایی مانند مدیریت گذار، حکمروایی منعطف، حکم‌روایی بازتابی و به تازگی ارائه مدل‌های حکمروایی آینده نگر مبتنی بر اصول و روش‌های آینده نگاری، تأییدی بر ضرورت تحول در نگرش‌های مدیریتی و اتخاذ رویکردها و مدل‌های نوین حکم‌روایی است. ورود جدی رویکرد آینده پژوهی به عرصه برنامه ریزی شهری و منطقه‌ای را می‌توان در دهه‌های آخر قرن بیستم دانست. این رویکرد در کشورهای اروپایی به صورت تخصصی وارد مبحث برنامه ریزی شهری شده و به شدت کاربرد داشته است (Meshkini, 2018:32).

پیچیدگی، عدم قطعیت، تغییرات شدید، درهم تنیدگی و عدم امکان پیشبینی دقیق از مهمترین ویژگی‌های جهان امروزی و شهر قرن بیست و یکم است که یک نگاه نو برنامه ریزی برای حل مسائل شهری را می‌طلبد. با افزایش تغییرات و دگرگونی‌ها در اواخر هزاره‌ی دوم و ظهور پیاپی مسائل جدید در جامعه‌ی جهانی، اتکا به روش‌های برنامه ریزی مبتنی بر پیشبینی، جوابگوی نیاز مدیریت‌های کلان کشورها نبوده و سایه‌ی سنگین عدم قطعیت‌ها و ظهور رویدادهای ناپیوسته، وضعیت را به گونه‌ای دگرگون کرده بود که پیشبینی آینده در دنیای پر تحول برای برنامه ریزان، امری مشکل به نظر می‌رسید. عدم توانایی در پیشبینی دقیق آینده و هم چنین پیچیدگی‌های ناشی از تغییرات روزافزون باعث شد تا محققان از قابلیت‌های دانش نوظهور آینده پژوهی بهره برده و آینده نگاری را وارد بطن فعالیت‌های برنامه ریزی و پیش بینی تحولات علمی کنند (Mohammadpour, 2015:20). اثربخشی مناسب تصمیم سازی‌های امروز در ارتباط با شناخت وضعیت آینده و نحوه رویارویی برنامه ریزان با آن است (Sheare, 2005:11). در پنج دهه گذشته مطالعات آینده پژوهی به طور چشم گیری شناخت روندها و نیروهایی که آینده را می‌سازند توسعه داده‌اند که طیف وسیعی از روش‌ها و تکنیک‌هایی که قابلیت کشف آنچه در پیشرو نهفته است را در قالب یک روش سامان مند، دقیق و جامع در بر می‌گیرد (Mohammadpour, 2015:30).

شناخت دقیق تر وضعیت آینده نیز در گرو کاربست روشی مناسب برای کشف آینده است. امروزه با روش‌های سنتی برنامه ریزی، از جمله برون یابی روند گذشته، تولید آینده نگری‌های قابل اعتماد در میان مدت و بلندمدت بسیار بعید به نظر میرسد (Goodwin, 2001:14). امروزه، رویکردهای آینده پژوهی در عرصه‌ی برنامه ریزی بر یافتن عوامل کلیدی و پیشران‌های توسعه در فضای برنامه ریزی تأکید دارند تا از این راه برنامه ریز با در اختیار داشتن اهرم کنترل و مدیریت آینده به برنامه ریزی مطلوب آینده بپردازد (Amanpour, 2018:19). بنابراین با توجه به ضرورت موضوع بررسی تاب آوری اجتماعی در چارچوب حکمروایی شایسته شهری با رویکرد آینده پژوهی، در این پژوهش این موضوع بررسی می‌شود. به واقع تاب آوری اجتماعی از ابزارهای بسیار مهم در بستر حکمروایی شایسته شهری برای کاهش تنش‌ها و پیامدهای منفی بحران‌های مختلف محسوب می‌شود. وجود مشکلات مختلف در مقیاس‌های گوناگون منجر به پیامدهایی مانند بیکاری کارگران، تعطیلی بنگاه‌های اقتصادی، مشکلات و موانع در تأمین دارو و نهاده‌های اولیه برای تولید کالاها ضروری، نوسانات قیمتی شدید در بازار کالا و خدمات و ... می‌شود. این مسائل مهم ترین مشکلاتی هستند که طی سال‌های اخیر گریبانگیر کشورهای مختلف، از جمله ایران، شده است (Ziyari, 2021:44).

کلان شهر شیراز به عنوان مرکز اداری-سیاسی استان شیراز و مرکز منطقه‌ای از موقعیت سیاسی و اقتصادی خاصی برخوردار است به گونه ای که این شهر بیشترین بخش جمعیت استان را به خود اختصاص داده است. و با انواع مشکلات روبرو می‌باشد. مهاجرت خیل عظیمی از مردم شهرستان‌ها و روستاهای اطراف به شهر شیراز از یک سو و عدم نظارت مناسب توسعه فیزیکی آن از سوی دیگر، باعث گسترش ناموزون کلان شهر شیراز و شکل گیری مناطق حاشیه‌ای و اسکان غیررسمی در سراسر آن گردیده. جمعیت مناطق مسأله دار کلان شهر شیراز در حال افزایش می‌باشد. همچنین با توجه به بافت‌های فرسوده موجود شهر و انواع مشکلات زیست محیطی (مانند بحران آب)، مشکلات مدیریتی (حاکمیت رویکرد تک نوکراسی در نظام مدیریتی کلانشهر شیراز همسان با سایر شهرهای ایران)، اجتماعی (اعتیاد، وجود خانوادگی دارای آسیب‌های اجتماعی، زنان سرپرست خانوار، اعتیاد، بزهکاری، پایین بودن سطح آگاهی شهروندان و عدم تدوین سیاست‌های مناسب برای افزایش آگاهی)، اقتصادی (بیکاری، تعطیلی بنگاه‌های اقتصادی، نوسانات شدید در بازار کالا و خدمات، عدم وجود اشتغال کافی برای قشر تحصیل کرده و کم توان جامعه) و... بنابراین در این راستا این مشکلات در شهر شیراز رو به گسترش می‌باشد و برای تاب آورسازی شهر نیاز به شناخت عمیق از وضعیت موجود و ارائه راهکارهای مفید می‌باشد.

بنابراین درک وضعیت آینده حکمروایی شایسته و تاب آور سازی اجتماعات شهری می‌تواند در برنامه ریزی و تصمیم گیری مدیران بسیار مؤثر باشد و به دلیل وجود عدم قطعیت و نیاز به پیش بینی آینده‌های محتمل، هدف از اجرای پژوهش حاضر بررسی عوامل موثر بر تاب آوری اجتماعی در چارچوب حکمروایی شایسته شهری به منظور ارائه تصویری از آینده این مهم در شهر شیراز است تا نتایج این پژوهش بتواند برای برنامه ریزان، خط مشی گذاران، تحلیل گران و مدیران در رفع چالش‌های پیش رو، از جمله شناسایی متغیرها و پیشران‌های

تأثیرگذار در ترسیم آینده‌ی مطلوب در تاب آوری جوامع در بستر حکمروایی شایسته شهری، درگیر کردن گروه‌های ذینفع اعم از جوامع محلی، نخبگان محلی، مدیران و سیاستگذاران و سایر اقشار جامعه که در تعیین سرنوشت جامعه هم مسیرند و... راه گشا باشد.

پیشینه تحقیق و مبانی نظری

پیشینه و سوابق نظری پژوهش نشان داده است که منابع مرتبط علمی در رابطه با موضوع کم است. به برخی از عمده ترین منابع مرتبط و نقاط مشترک با موضوع پژوهش در جدول (۱) اشاره شده است. نقاط مشترک تاب آوری اجتماعی و حکمروایی شایسته شهری که در تحقیقات مختلف بیان شده است.

جدول ۱- نقاط مشترک تاب آوری اجتماعی و حکمروایی شایسته شهری

نویسندگان	خصوصیات تاب آوری اجتماعی	اهداف حکمروایی شایسته شهری
Atashgah, 2021	تقسیم اهداف؛ آمال و ارزش‌های جامعه محلی	ایجاد فرصت و امکان برای مردم به منظور نشان داد خواسته‌ها و آمالشان در زندگی
Purdadash, 2016	تاسیس زیر ساخت اجتماعی	بازساخت جامعه مدنی برای تقویت و اعتلای بیشتر سازمان‌ها؛ نهادها و جوامع محلی
Bayat, 2021	پایداری زندگی اجتماعی و اقتصادی	بهبود کیفیت و افزایش امکان زندگی برای همه شهروندان
Khalkal, 2019	همکاری و تعامل	افزایش مشارکت و مداخله افراد و صاحبان منافع در فرایند سیاسی درون شهرها

جدول (۲) واژگان تخصصی تحقیق را بیان کرده است.

جدول ۲- واژگان تخصصی بررسی عوامل موثر بر تاب آوری اجتماعی در چارچوب حکمروایی شایسته شهری با رویکرد آینده پژوهی) مطالعه موردی: کلانشهر شیراز)

ردیف	مفاهیم کلیدی	تعاریف
۱	تاب آوری اجتماعی	در فرهنگ لغت وبستر، از تاب‌آوری به‌عنوان «توانایی بازگشت به شکل یا حالت قبلی بعد از فشرده یا کشیده شدن» یاد می‌شود. هر چند این تعریف بسیار جزئی است، اما مفهوم تاب‌آوری را به بهبود بعد از فشار فیزیکی پیوند می‌دهد. اصطلاح تاب‌آوری برای اولین بار در سال ۱۹۷۳ به وسیله هولینگ به‌عنوان یک مفهوم (زیست‌محیطی) (اکولوژیکی) مطرح شد، اما بعد مورد توجه نظام‌های زیست‌شناسی (بیولوژیکی)، اقتصادی، سازمانی، اطلاعاتی و روان‌شناسی قرار گرفت. به‌طور کلی تاب‌آوری، توانایی افراد برای بازیابی خویش هنگام بروز مشکلات و سختی‌ها، مدارا با سطح بالایی از تغییرات مداوم مغل، حفظ سلامتی در موقعیت‌های استرس‌زا، برگشت به حالت اولیه، فائق آمدن بر سختی‌ها، تغییر مسیر و وارد شدن به مسیر جدید تعریف می‌شود (Ziyarim, 2021), (Atashgah, 2021), (Wilson, 2012), (Arshad, 2021). تاب‌آوری اجتماعی از ظرفیت و توانایی یادگیری و سازگاری افراد، خانواده‌ها، گروه‌ها، و جوامع در مواجهه با تغییرات تحمیل شده و همچنین قدرت تطبیق با شرایط و مقتضیات مخاطره‌آمیز و تهدیدکننده بحث می‌کند. زمانی که جامعه‌ای با نیازهای تازه، خطرات و یا تهدیداتی روبه‌رو می‌شود، دچار استرس و تنش، سردرگمی و بلاتکلیفی، تحلیل توان و در نهایت درهم‌شکستگی و بحران خواهد شد. از این رو بازگشت سریع به شرایط قبل از بحران ضرورت پیدا می‌کند. شناخته‌شده‌ترین عاملی که با تاب‌آوری اجتماعی رابطه معکوس دارد، آسیب‌پذیری اجتماعی است. لذا در هر سامانه اجتماعی برای مواجهه‌شدن با تغییرات و تهدیدات باید تمهیداتی تدارک ببیند که بتواند به نحو بهینه با آسیب‌های اجتماعی مواجهه و مقابله کند (Bayat, 2021), (Khalkal, 2019), (Buchani, 2016), (Purdadash, 2016).
۲	حکمروایی	برای واژه انگلیسی Governance در زبان فارسی معادل‌های فراوانی مطرح شده است. واژگانی همچون؛ ولایت، حکمرانی، حکمروایی، زمامداری، تدبیر امور، فرمانروایی، راهبری، شهریاری، امارت، و سایر واژه‌ها در واقع "حکم" به معنای فرمان، قاعده، مقررات، نظام، تنظیم، قانون، و امثال آن است و "راندن" به معنای اجرا، اعمال قدرت، پیش بردن، راهبری، اداره، هدایت و امثال آن می‌باشد. بر اساس این تعریف، تنظیم قوانین و فرآیندهایی که بر سبک سیاست‌گذاری و نحوه نقش‌آفرینی کنشگران و ذینفعان در فرآیند سیاست‌گذاری و اعمال قدرت تأثیر می‌گذارد بخشی از وظایف حکمرانی است. بعلاوه موفقیت حکمرانی معمولاً با مشخصه‌هایی از جمله: دستیابی به ارزش‌ها، رضایتمندی، عدالت گستری، مهار فساد، مشارکت، مسئولیت‌پذیری، اثربخشی، یکپارچگی، و امثال آن سنجیده می‌شود. چگونگی دستیابی حکمرانان به چنین قدرتی برای اداره امور عمومی سازمان یا کشور به رویه قابل قبول و یا رویه قابل پیاده شدن حکمرانی در میان ذینفعان اصلی و یا کلیه ذینفعان بر می‌گردد. (Javid, 2017), (Hamidi, 2012), (Harajani, 2019), (Shearer, 2005), (León, 2014).
۳		حکمروایی خوب شهری رویکردی است به عنوان اثربخش‌ترین، کم‌هزینه‌ترین و پایدارترین شیوه اعمال مدیریت شهری است این رویکرد بر مبنای توسعه‌ای مردم‌سالار و برابرخواهانه است. حکمروایی خوب شهری بر مفاهیمی مانند مشارکت، پاسخگویی، مسئولیت

	حکمروایی شایسته شهری	پذیری، قانونمندی، عدالت محوری، شفافیت و اثربخشی و کارایی استوار است که این مفاهیم به عنوان شاخص‌های حکمروایی خوب شهری شناخته می‌شوند (Jamshid, 2016)، (Rezaei, 2018)، (Ghanad, 2016)، (Firouzbadi, 2016).
۴	انواع مدل های حکمرانی	<p>انواع مدل‌های حکمرانی:</p> <p>چگونگی میدان دادن به نظام ارزشی ذینفعان در یک رویه حکمرانی باعث می‌شود که مدل‌های مختلفی از شیوه‌های پیاده سازی حکمرانی در جهان معاصر مطرح باشد از جمله حکمرانی خوب، حکمرانی متعالی، و دیگر شیوه‌های حکمرانی (Harajani, 2019).</p> <p>الف. حکمرانی خوب: حکمرانی خوب "مفهومی است که توسط سازمان‌های بین‌المللی در اواخر دهه ۱۹۸۰ وارد ادبیات توسعه شده و بر اساس معیارهای خاص، حکمرانی را حاصل تعامل و ارتباط متقابل دولت و کنشگران جامعه مدنی (سازمانهای غیردولتی، بخش خصوصی، گروههای ذی نفوذ و رسانه‌ها) جهت نیل به توسعه در هر کشوری می‌داند. معیارهای حکمرانی خوب از نظر این سازمان‌ها عبارت است از: مشارکت، حاکمیت قانون، شفافیت، پاسخ‌گویی، وفاق عمومی، حقوق مساوی، اثر بخشی و کارایی و مسئولیت پذیری.</p> <p>ب. حکمرانی سالم: در انتقاد از حکمرانی خوب، حکمرانی سالم به برداشت آزاد و متنوع از شیوه و معیارهای حکمرانی خوب در کشورهای مختلف تأکید دارد و معتقد است که حکمرانی باید مطابق با آداب، رسوم و فرهنگ محلی هر کشور تعریف و سازماندهی شود. البته همچنان معیار اصلی در حکمرانی سالم، همانند حکمرانی خوب، رفاه مردم می‌باشد (Lahijan, 2021).</p> <p>ج. حکمرانی متعالی: به شیوه‌ای از حکمرانی گفته می‌شود که مبتنی بر یک نظام ارزشی الهی همچون اسلام برای نیل به سعادت دنیوی و اخروی مردم در یک حوزه جغرافیایی و یا حوزه‌های گسترده‌تر مطرح می‌باشد. بر اساس نظریه حکمرانی متعالی، حکومت از آن خداست و تنها اوست که می‌تواند بر انسان حکم براند به این دلیل حکمرانان تا زمانی دارای مشروعیت می‌باشند که از تزکیه نفس و مقبولیت برخوردار بوده و تنها مجری احکام الهی باشند. در حکمرانی متعالی، تنظیم روابط، تبعیت و شیوه فعالسازی ظرفیت‌های کنشگران و ذینفعان، بر اساس هدایت الهی و اراده مردمی، شکل می‌گیرد (saidi, 2016)، (۳۹۵)، (Aliabadi, 2018).</p>

تاب‌آوری اجتماعی ظرفیت جذب و مقابله با اختلال و آشفتگی‌های سیستم ناشی از بروز بحران‌هاست. در این راستا آگاهی از اثرات بحران‌ها بر تاب‌آوری اجتماعی در چارچوب حکمروایی شایسته شهری نیازمند ارائه تحلیلی ساختاری از آن در آینده است تا به وسیله آن بتوان ظرفیت تاب‌آوری اجتماعی شهری را افزایش داد.

مواد و روش تحقیق

تحقیق حاضر به دنبال توسعه دانش کاربردی و از حیث روش توصیفی و اکتشافی است جامعه آماری ۳۷۵ نفر از شهر شیراز است برای محاسبه حجم نمونه از رابطه کوکران استفاده شده است به منظور جمع آوری اطلاعات از پرسشنامه استفاده شده است و توسط گروهی از متخصصان شهری بررسی شده است که سطح عوامل را در شهر شیراز بازگو مینمایند. باتوجه به تکنیک تحلیل عاملی از مقیاس لیکرت استفاده شد برای تعیین روایی و پایایی از روایی تمادی و صوری استفاده شد و با استفاده از SPSS و Lisrel تحلیل انجام شد.

شهر شیراز به عنوان مرکز استان فارس در طول جغرافیایی ۳۰ و ۵۲ درجه شرقی و عرض جغرافیایی ۳۰ درجه و ۲۹ دقیقه شمالی واقع شده است. در نقشه سیاسی کشور، شیراز از شمال به سپیدان از جنوب به جهرم و فیروزآباد، از شرق به استهبان و از مغرب به کازرون و ممسنی محدود می‌شود. در سرشماری عمومی نفوس و مسکن ۱۳۳۵، ۱۷۰۶۵۹ نفر جمعیت و سال ۱۳۹۰ جمعیت شهر در این سال بالغ بر ۱۴۶۰۶۶۵ نفر بوده است (معاونت برنامه ریزی و اشتغال استانداری فارس). در طول سال‌های ۱۳۵۵ تا ۱۳۹۰ حدود ۱۳۵۸۶۹۱ هزار نفر به جمعیت افزوده شده است. مساحت شهر در سال ۱۳۵۵، ۳۵۴۰ هکتار و در سال ۱۳۹۳، ۲۲ هکتار بر اساس آخرین محدوده مصوب سال ۱۳۹۳ است (طرح تفصیلی شهر شیراز، ۱۳۹۳: ۱۴).

محدوده مورد مطالعه به تفکیک در جدول (۳) آورده شده است.

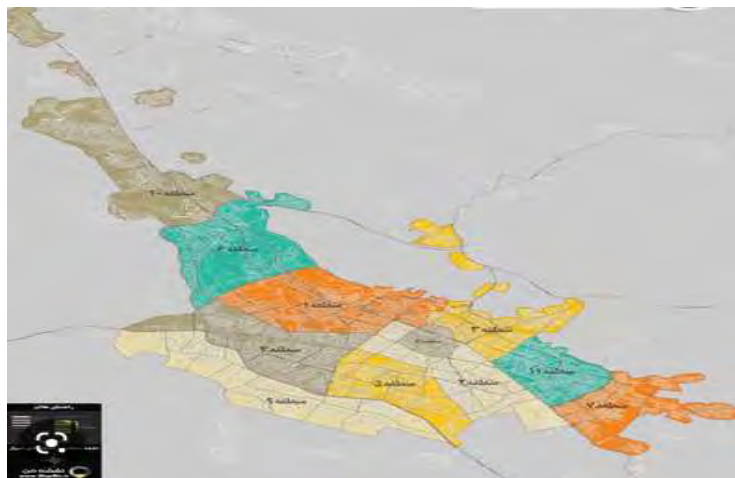
جدول ۳- محدوده مورد مطالعه

نام منطقه	محدوده	مشخصات
۱ منطقه	منطقه یک شهرداری شیراز در سال ۱۳۵۹ تأسیس گردیده و تاکنون ۱۵ شهردار داشته است. مساحت کنونی منطقه ۴،۲۳۵ هکتار می‌باشد که این مساحت جمعیت ۱۵۹،۵۱۳ نفر (۴۹،۶۵۴ خانوار) (آمار سال ۱۳۹۵) را در خود جای داده است	-----

منطقه ۲	منطقه ۲ شهرداری شیراز یکی از مناطق یازده‌گانه شهرداری شیراز می‌باشد که در جنوب و غرب بافت تاریخی قرار گرفته‌است. این منطقه از شمال به بافت تاریخی و مناطق ۳ و ۸ و ۱، از غرب به منطقه یک، از شرق به پایگاه هوایی شیراز و از جنوب به منطقه ۵ شهرداری محدود می‌شود. مساحت آن بالغ بر ۱۶۸۰ هکتار می‌باشد و به صورت خطی از شمال غربی به جنوب شرقی حول بافت قدیم شیراز از ناحیه غرب و جنوب کشیدگی دارد	<ul style="list-style-type: none"> از طرف شمال: بلوار کریم خان زند، بلوار سیبویه و بلوار مدرس از طرف جنوب: میدان بسیج تا میدان ارتش، بلوار ابوذر غفاری و بلوار خلیج فارس از طرف شرق: بلوار زینبیه، بلوار محراب و پایگاه هوایی از طرف غرب: خیابان انقلاب و خیابان قائنی شمالی <p>محدوده منطقه ۲ در حال حاضر شامل دو بخش کاملاً متمایز است: یکی محدوده پیرامون بافت تاریخی که دارای سابقه توسعه بیشتر و قدمت بیشتر بوده و بافت میانی شهر شیراز را شامل می‌شود و دیگری بخش شرقی و جنوب شرقی آن که محصول دهه اخیر است. در صورتی که محدوده پیرامون منطقه تاریخی - فرهنگی شیراز را مرحله اولیه توسعه شهری تلقی کنیم. سایر بخش‌های منطقه دو حاصل عمل نیروهای توسعه شهری در سه دهه گذشته و به ویژه دو دهه اخیر بوده است.</p> <p>شمال این منطقه یکی از بافت‌های تاریخی شهر شیراز است که از زندیه و جنوب آن را می‌توان به پل فسا، کمربندی شیراز، بلوار مدرس و فرودگاه شیراز اشاره کرد؛ همچنین این منطقه از غرب به میدان کوزه‌گری و بزرگراه رحمت و از شرق به بلوار مدرس و میدان ولیعصر امتداد یافته‌است.</p>
منطقه ۳	منطقه ۳ شهرداری شیراز در جهت شمال شهر شیراز واقع شده‌است. وسعت شهرداری منطقه ۳ مساحت ۱۷۴۴ هکتار که ۱۴٪ مساحت کل شهر شیراز است. شمال این منطقه از دروازه قرآن و محله سعدیه و جنوب آن از میدان ولیعصر و خیابان تختی (شهناز)، غرب آن از دروازه اصفهان، حافظیه و شرق آن از بزرگراه سرداران تشکیل شده‌است	
منطقه ۴	منطقه ۴ شهرداری شیراز یکی از مناطق ۱۱ گانه شهر شیراز است که در جنوب غربی این شهر واقع شده‌است و از سال ۱۳۶۹ به عنوان یک منطقه مستقل شهرداری در شیراز ایجاد شده و پیش از آن جزء منطقه ۱ بوده‌است و در حال حاضر به دو منطقه ۴ و ۹ تفکیک شده‌است. این منطقه با مناطق ۱ در شمال و ۵ در شرق هم‌سایه است	این منطقه از شمال به پارک قوری و زرهی، از جنوب به باهنر جنوبی و کمربندی شیراز، از غرب و جنوب غربی به امیر کبیر، جاده بوشهر و بلوار ایمان جنوبی و در نهایت از شرق به عادل آباد و چهارراه زندان امتداد دارد همچنین مرکز این منطقه بزرگراه رحمت حساب می‌شود. هر چند بخش کوچکی از این منطقه از سابقه سکونت برخوردار است، اما بخش‌های وسیعی از مرکز و جنوب غربی آن هنوز در حال شکل‌گیری و ساخت و ساز سریع است. این منطقه با توجه به وسعت و جمعیت موجود در اسکان جمعیت افزوده شده به شهر شیراز بسیار بالا بوده‌است. جمعیت منطقه بالغ بر ۲۶۸،۸۶۰ تن می‌باشد.
منطقه ۵	منطقه ۵ شهرداری شیراز با وسعت فعلی ۱۷۳۶ هکتار در جنوب شرقی شهر شیراز واقع می‌باشد که از شمال به بلوار ارتش و خیابان شهید حراف و از جنوب به کمربندی و شهرک کوشک میدان، از غرب به بلوار عدالت و از شرق به بلوار ابوذر و دالرحمه شیراز محدود می‌باشد	منطقه پنج از محلات کوشک میدان، ده پیاله، عادل آباد، قلعه قبله، و ... تشکیل شده‌است و در سال‌های گذشته توسعه زیادی به صورت بافت‌های مسکونی داشته‌است. رحمت که یکی از بزرگراه‌های اصلی شهر محسوب می‌شود از این منطقه می‌گذرد.
منطقه ۶	منطقه ۶ شهرداری شیراز از سال ۱۳۷۲ در حد انتهایی شمال غربی شهر شیراز راه اندازی شده‌است مساحت محدوده این منطقه ۲۵۰۰ هکتار و محدوده خدماتی ۱۱۴۸ هکتار می‌باشد که از سمت شمال شهرک جوادیه و پردیس و کوه‌های مشرف منصورآباد و چمران، از سمت جنوب اراضی جبل الدراک تا میدان رودکی و از سمت شرق خیابان همت شمالی و جنوبی و میدان قصرالدشت می‌باش	<ul style="list-style-type: none"> از شمال: کمربندی از جنوب: کوه دراک از غرب: بزرگراه حسینی الهاشمی از شرق: بلوار ایمان(همت)
منطقه ۷	این منطقه که یکی از مناطق شرقی شیراز حساب می‌شود از شمال و شمال غرب به محله پودنک، بزرگراه سرداران و پل غدیر راه دارد. جنوب این منطقه را وزیر آباد و کفترک تشکیل داده‌است و همچنین از غرب به فرودگاه شیراز و از شرق به بلوار رسول اعظم امتداد دارد. حدود تقریبی ۱۶۲،۰۰۰ تن (۱۴٪ از جمعیت کل شیراز) تراکم جمعیتی نیز	<ul style="list-style-type: none"> از شمال: ارتفاعات شاه غیب از جنوب: بلوار مدرس و بلوار خلیج فارس از شرق: شهرک مهرگان از غرب: بلوار فرصت شیرازی <ul style="list-style-type: none"> وسعت منطقه: ۱۷۱۶ هکتار مساحت بافت فرسوده منطقه: ۲۳۹ هکتار

تعداد محله: ۱۵	۵۴ تن در هکتار مربع می‌باشد.	
<ul style="list-style-type: none"> • از شمال به منطقه ۳ • از جنوب به منطقه ۲ X از غرب به منطقه ۱ و ۲ ۱ از شرق به منطقه ۲ <p>مرزهای این منطقه از شمال دروازه سعدی، خیابان تختی، دروازه اصفهان و خیابان فردوسی از جنوب به دروازه کازرون و بلوار سیبویه از شرق به بلوار زینبیه و از غرب به خیابان سعدی، توحید و قآنی شمالی محدود می‌گردد .</p>	<p>منطقه ۸ شهرداری شیراز منطقه تاریخی فرهنگی شیراز نامیده می‌شود و مهم‌ترین و با ارزش‌ترین منطقه شهر شیراز است. در واقع این منطقه شیراز قدیم می‌باشد که طی فرایندهای رشد و توسعه شهری و افزایش جمعیت به عنوان زیر مجموعه‌ای از کل شهرداری آمده که دارای ویژگی‌های خاص خود می‌باشد وسعت منطقه ۳۵۰ هکتار و درصد جمعیت ساکن در منطقه در روز ۵۰۰ هزار تن و در شب ۱۵۰ هزار تن می‌باشد.</p>	منطقه ۸
<p>از شمال: به کمربندی ۷۶ متری تا پل امام حسن مجتبی و بلوار امیرکبیر تا چنار راهدار</p> <p>از طرف جنوب: به ارتفاعات جنوبی شیراز، بهارستان و والفجر</p> <p>از طرف شرق: به انتهای شهرک مهدی‌آباد و محدوده سلطان آباد</p> <p>از طرف غرب: پل چنار راهدار</p>	<p>منطقه ۹ شهرداری شیراز که یکی از مناطق کنار کمربندی شهر حساب می‌شود که جاده‌هایی مانند: کمربندی، جاده بو شهر قرار داده و شهرک‌هایی عبارتند از: شهرک والفجر، احمدآباد، شهرک فرزانهگان، شهرک زیتون، شهرک بهاران، میانرود، کنس بس و... را در خود جای داده و همچنین این منطقه از جنوب شهر شیراز تشکیل شده‌است.</p>	منطقه ۹
<p>منطقه ۱۰ شهرداری شیراز با توجه به اضافه شدن دو شهرک گویم و دوکوهک به این شهر، تشکیل شده‌است</p>	<p>براساس تقسیمات جدید، شهرک‌های آرن، گلستان بهشتی، بزین، گلدشت حافظ و محدوده غربی کمربندی شمال باختری شیراز، جزو منطقه ۱۰ شهرداری قرار گرفته‌است ساختمان اصلی این منطقه نیز در گلدشت حافظ واقع شده است. ساختمان ناحیه یک منطقه ۱۰ در شهرک گویم می‌باشد.</p>	منطقه ۱۰
<p>حدود جغرافیایی این منطقه، از سمت جنوب بلوار فضیلت تا بلوار فرصت شیرازی، از سمت غرب بلوار مدرس تا تونل سعدی، از سمت شرق بلوار فرصت شیرازی تا ابتدای بلوار رسول اعظم و از سمت شمال تا ارتفاعات ریاستی را شامل می‌شود.</p>	<p>منطقه ۱۱ شهرداری شیراز در جهت شمال شرق شیراز واقع شده‌است. مساحت این منطقه ۱۱۶۰ هکتار به جمعیت تقریبی ۱۱۵۰۰۰ بوده که از شمال به بلوار رسول اعظم و سرداران، از جنوب به بلوار مدرس، از شرق به بلوار فرصت شیرازی و از غرب به بلوار فضیلت می‌باشد.</p> <p>این منطقه جدید بر اساس مصوبه شورای شهر و تأیید وزارت کشور با الحاق بخشی از منطقه سه و منطقه هفت شهرداری شیراز و به منظور رفاه و ارائه خدمات بهتر به شهروندان راه اندازی شده‌است</p>	منطقه ۱۱

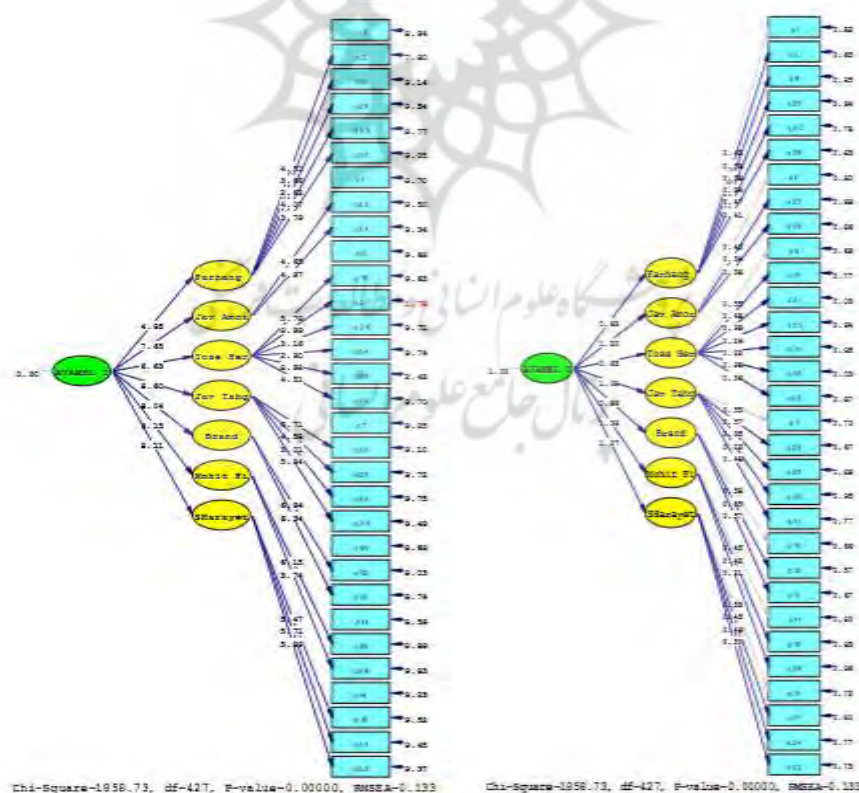
محدوده تحقیق بررسی عوامل موثر بر تاب آوری اجتماعی در چارچوب حکمروایی شایسته شهری با رویکرد آینده پژوهی در مناطق ۱۱ گانه کلانشهر شیراز می‌باشد که در شکل (۱) آورده شده است.

شکل ۱- محدوده تحقیق بررسی عوامل موثر بر تاب آوری اجتماعی در چارچوب حکمروایی شایسته شهری با رویکرد آینده پژوهیدر مناطق ۱۱ گانه کلانشهر شیراز

بحث و یافته‌های تحقیق

تحلیل عاملی تاییدی تحقیق بررسی عوامل موثر بر تاب آوری اجتماعی در چارچوب حکمروایی شایسته شهری با رویکرد آینده پژوهی در مناطق ۱۱ گانه کلانشهر شیراز بر اساس بار و ضریب معناداری از راست به چپ در نمودار (۱) و (۲) آورده شده است.

نمودار (۱) و (۲): تحلیل عاملی تاییدی بر اساس بار و ضریب معناداری از راست به چپ

در جدول (۴) بررسی عوامل موثر بر تاب آوری اجتماعی در چارچوب حکمروایی شایسته شهری آورده شده است.

جدول ۴- بررسی عوامل موثر بر تاب آوری اجتماعی در چارچوب حکمروایی شایسته شهری

ردیف	جهت مسیر	برآورد پارامتر	پارامتر استاندارد شده	t
۱	ثبات سیاسی و فرهنگی	۰,۹۶	۰,۹۶	۸,۰۴
۲	کیفیت قوانین	۰,۸۲	۰,۸۲	۴,۹۵
۳	شفافیت	۰,۶۵	۰,۶۵	۶,۶۳
۴	عدالت	۱,۰۷	۱,۰۸	۸,۶۰
۵	چشم انداز و برنامه ریزی	۱,۰۷	۱,۰۷	۸,۱۱
۶	مشارکت	۱,۳۹	۱,۳۹	۹,۱۵
۷	مسئولیت پذیری	۱,۲۱	۱,۲۰	۷,۶۵

مقدار t نشان داد که عوامل موثر بر تاب آوری اجتماعی در چارچوب حکمروایی شایسته شهری (مطالعه موردی: کلان‌شهر شیراز) به ترتیب عدالت، ثبات سیاسی، مشارکت، چشم انداز و برنامه ریزی، با احتمال ۹۵ درصد معنادار می‌باشد. باتوجه به شاخص نیکویی برآورد الگوی حاصل تحلیل عامل را که برآورد مدل با داده‌های مشاهده شده است را نشان می‌دهد به عبارت دیگر تعریف عوامل موثر با مولفه‌ها در این تحقیق با داده‌ها تطابق دارد (مجذور خی $858/73$ / درجه آزادی 427 / سطح معناداری $0,000$ / ریشه خطای میانگین مجزورات تقریب $0,076$ / شاخص نیکویی برآورد $1,02$ می‌توان گفت مهم ترین آماره برآورد مدل می‌باشد این آماره تفاوت ماتریس مشاهده شده و برآورد شده را اندازه می‌گیرد. عدم معناداری این آماره برآورد مدل را با داده نشان می‌دهد ولی ایراد این آماره حساس بودن نسبت به حجم نمونه است، یعنی در نمونه‌های با حجم بالا امکان عدم معناداری آن کاهش می‌یابد مقدار کمتر از $0,08$ برای شاخص ریشه خطای میانگین مجزورات تقریب و مقادیر بالاتر از $0,9$ برای شاخص نیکویی برآورد و شاخص تعدیل شده نیکویی برآورد به عنوان ملاک‌های انطباق الگو با داده‌های مشاهده شده در نظر گرفته می‌شود در نتیجه مدل تحقیق مورد تایید است.

نتیجه‌گیری و ارائه پیشنهادها

مقدار t نشان داد که عوامل موثر به ترتیب عدالت، ثبات سیاسی، مشارکت، چشم انداز و برنامه ریزی، با احتمال ۹۵ درصد معنادار می‌باشد. بایستی توجه داشت که نتایج این تحقیقات با توجه به آنکه اهداف متفاوت در جوامع متفاوتی دارند، طبیعتاً با نتایج تحقیق حاضر متفاوت هستند و در بعضی از سوالات و زیر گویه‌ها یکسان می‌باشند (Harajani, 2019; Amanpour, 2018; Atashgah, 2021)، (Javed, 2017) هر سه نشان دادند که قانون بر بقیه مولفه‌ها ارجحیت دارد (Khalkal, 2019). اما به نتایج عکس دست یافت. درک و شناخت عمیق مفهوم حکمرانی خوب، می‌تواند معیارهای ارزشمندی را فراهم کند که به دولت‌ها و جوامع کمک کند تا درک بهتری از رابطه بین اشکال مختلف نهادی راه‌های فراهم آوردن تاب آوری را فراهم آورند. استدلال می‌شود که حکمرانی شایسته شهری نقش محوری را برای مقابله موثر با چالش‌ها و تاب آوری دارد می‌توان گفت. تاب آوری اجتماعی ظرفیت جذب و مقابله با اختلال و آشفتگی‌های سیستم ناشی از بروز بحران هاست. در این راستا آگاهی از اثرات بحران‌ها بر تاب آوری اجتماعی در چارچوب حکمروایی شایسته شهری در شیراز نیازمند ارائه تحلیلی ساختاری از آن در آینده است تا به وسیله آن بتوان ظرفیت تاب آوری اجتماعی شهری را افزایش داد.

الگوی حکمروایی شایسته شهری می‌تواند نظری‌های جدید در پاسخگویی به انتظارات و مسئولیتهای جدید باشد و یک سند مدیریتی مناسب و در دسترس برای مسئولان کلانشهر شیراز که به آن‌ها این توان را می‌دهد تا به توسعه پایدار شهری در جهت سامان دادن به چالش‌های شهری شیراز دست یابند.

از جمله محدودیت‌های تحقیق حاضر عدم همکاری برخی از مسئولین شهری در تکمیل پرسشنامه و مصاحبه می‌باشد و همچنین برخی از سازمان‌های شهری همکاری لازم را در فرایند تحقیق انجام ندادند

در نهایت با توجه به نتایج به دست آمده مهم ترین پیشنهادها در راستای بهبود وضعیت تاب آوری در چارچوب حکمروایی شایسته شهری در کلانشهر شیراز ارائه می‌شود:

- (۱) افزایش زیر ساخت‌ها در تمام نقاط شهر در راستای طراحی و پیاده سازی سیستم هوشمند مدیریت و کنترل بحران
- (۲) افزایش نهادهای مردمی در کلانشهر شیراز و تفویض بخشی از اختیارات حاکمیت محلی به نهادها در راستای تمرکز زدایی از قدرت و ایجاد شبکه اجتماعی
- (۳) ظرفیت سازی بخش عمومی

(۴) مدیریت شهری شیراز برای آنکه بتواند در حوزه شهر، کارآمد باشد نیازمند بهره‌گیری از مشارکت شهروندان در تصمیم‌گیری و تصمیم‌سازی شهری است.

(۵) لازم به ذکر است از آنجاکه مدیریت شهری شیراز از جمله مسائل کلان و پر اهمیت می‌باشد؛ نیاز ضروری است که بهترین مدل حکمروایی با جزئیات بیشتر و با استفاده از سناریو برای آن با در نظر آینده این شهر تدوین شود

ملاحظات اخلاقی

پیروی از اصول اخلاق پژوهش: در مطالعه حاضر فرم‌های رضایت نامه آگاهانه توسط تمامی آزمودنی‌ها تکمیل شد.

حامی مالی: برگرفته از رساله دکتری محقق اول می‌باشد.

تعارض منافع: بنابر اظهار نویسندگان مقاله حاضر فاقد هرگونه تعارض منافع بوده است.

References

1. Aliabadi; M., (2018), Explanation of institutionalism in Mantafeh rule, Shahid Beheshti; Masters ; earth sciences; Tehran Iran [In Persian]
2. Amanpour, S., (2018). Developing scenarios and providing effective strategies for future social resilience (Case study: Ahvaz metropolis), Urban Geography Quarterly, 6(2), 255-273. 10.22103/JUSG.2019.200[In Persian]
3. Arshad, H., (2014) An analysis of the position of competent urban governance and its strategic planning (a case study of the city of Birjand, Sistan Baluchistan University, Faculty of Geography and Environmental Planning, M.Sc. [In Persian]
4. Atashgah, H., (2021), good urban governance and its effects on the satisfaction of Ardabil citizens with urban management; Payam Noor University, Gilan, Payam Noor Center, Rasht. [In Persian]
5. Batty, M. (2008). The size, scale, and shape of cities. Science, 319(5864), 769-771 Goodwin. P., Wright, G (2001). Enhancing strategy evaluation in scenario planning: a role for decision analysis. Journal of management studies, 38(1), 1-16..
6. Bayat, S., (2021) evaluation of the position of competent urban governance on facilitating the regeneration of worn-out urban tissue (case study of the central tissue of Zanjan city); Zanjan University, Master's degree. [In Persian]
7. Buchani; M.,(2016) structural analysis of national and local governance in order to realize decent urban governance; 2016; Shahid Beheshti; Research Institute of Earth Sciences. [In Persian]
8. Firouzabadi; E., (2016) evaluation of indicators of good urban governance, a case study of Sirjan city, University of Sistan Baluchistan, Faculty of Geography and Environmental Planning; Master's degree 2016. [In Persian]
9. ghanad; F., (2016) The importance of urban governance for planning the sustainable development of the local community, a study sample; Makhund neighborhood of Qazvin city. [In Persian]
10. Hamidi; M., (۲۰۱۲); Analysis of the position of good urban governance in Shiraz city with SWAT model; Ferdous University of Mashhad; Faculty of Literature and Humanities ; Master's degree; 2013. [In Persian]
11. Harajani; S., (2019) Examining the success rate of the Islamic Republic of Iran in realizing the idea of ideal governance in the thought of Imam Khomeini (a case study of Chalus city, Mazandaran University, Faculty of Law and Political Sciences, 2019; Master's degree, Mazandaran, Iran. [In Persian]
12. Jamshid, F., (2016) Analysis of Ilam urban management performance with emphasis on good urban governance indicators, Zabul University. Faculty of Literature and Humanities . [In Persian]
13. Javed; Muhammad Ali (2017); Explaining the model of proper urban governance in the municipal institution; PhD; University of Zanjan ; Suhrvardi campus. [In Persian]
14. Khalkhal; M.,(2019), strategies for realizing smart urban governance in Mashhad metropolis; Ferdous Mashhad; specialty doctorate; Faculty of Literature; 2019. [In Persian]
15. Lahijan; P., (2021); Evaluation and study of good urban governance indicators in Khosrowshah city; Siraj Institute of Higher Education; Urban Planning Department. [In Persian]
16. J., , rrc., A (2014) . Urban morphology as a tool for supporting tsunami rapid resilience: A case study of Talcahuano, Chile. Habitat International. Vol.43, pp.250–262.

17. Meshkini, Abulfazl, Rabbani, Taha (2018). Foresight of governance, development of the concept and future of governance in the metropolis of Iran, *Journal of Geographical Planning Research*, Volume 7, Number 3 [10.22059/jurbangeo.2019.241191.778](https://doi.org/10.22059/jurbangeo.2019.241191.778)[In Persian]
18. Mohammadi, A., Ashuri, Kasri and Mo., Bashir Rabati (2016) "Explanation and assessment of institutional and social resilience components in self-initiated urban settlements, a case study: Nayer separated urban area of Sanandaj city", *Urban Studies Quarterly*, No. 22, pp. 75-88 [In Persian]
19. Mohammadpour, M; Ebrahimzadeh, I.; Rafiyan, M.,; Saed Choushi, R., (2015). Identifying and analyzing the mutual effects of key factors and measuring regional sustainability with a strategic foresight approach (case study: North Khorasan province). *Geography and environmental sustainability*, number 20. [In Persian]
20. O'Brien, K., Sygna L., Haugen, J.E (2018). Vulnerable or Resilient? A Multi-Scale Assessment of Climate Impacts and Vulnerability in Norway. *Climatic change*, 64(1-2), 193-225
21. Purdadash; A., (2021) future study of the role of good urban governance to achieve sustainable development in Aras region; 1400; Tabriz University ; Ares International Campus. PhD. [In Persian]
22. Rezaei, M., et al. (2018) Explanation and analysis of the concept of resilience and its indicators and frameworks in natural disasters, *Knowledge of Crisis Prevention and Management*, Volume 10, Number 138. [20.1001.1.23225955.1395.6.1.3.1](https://doi.org/10.1001.1.23225955.1395.6.1.3.1) [In Persian]
23. Saidi; S., (2016) Prospective analysis of citizens' satisfaction with quality of life with emphasis on good urban governance (case study of Tehran University students); Tehran ; PhD ; Iran . [In Persian]
24. Shearer, A.W (2005). Approaching scenario-based studies: three perceptions about the future and considerations for landscape planning. *Environment and planning B: Planning and design*, 32, 67-87
25. Soroshan, Gh., Zaviyar Pardaei, Parvaneh (2018) Investigating the impact of urban governance on the resilience of cities, *Applied Research Journal of Geographical Sciences*, Year 22, Number 67. [10.52547/jgs.22.67.413](https://doi.org/10.52547/jgs.22.67.413)[In Persian]
26. Wilson, G. A. (2012): Community resilience, globalization, and transitional pathways of decision-making, *Geoforum*, Vol. 43, Issue 6, PP 1218–1231.
27. zehi; .Z. (2019); Investigating and analyzing the role of good urban governance in the level of public participation in the revitalization of worn-out tissues of Zahedan city; Golestan University; Faculty of Humanities ; Master's degree 2019. [In Persian]
28. Ziyari, Karamatullah, Kanoni, R. (۲۰۲۱), structural analysis of social resilience in the framework of urban governance with a future research approach, *Space Planning and Design Journal*, Volume 25, Number 3 [In Persian]